

100 LET OD UDĚLENÍ
ČESTNÉHO DOKTORÁTU
MASARYKOVY UNIVERZITY
LEOŠI JANÁČKOVÍ /
THE HUNDREDTH
ANNIVERSARY OF THE
CONFERRAL OF
AN HONORARY DOCTORATE
ON LEOŠ JANÁČEK
BY MASARYK UNIVERSITY

Účinkující / Performers

Pěvecké sdružení moravských učitelů /
Moravian Teachers Singing Association

Miloš Štědroň
Petr Kotík

23.11. 2024

11 h, Aula Filozofické fakulty
Masarykovy univerzity /
11 am, the Great Hall of the Faculty
of Arts of Masaryk University

Program

Leoš Janáček

Čtveřice mužských sborů (1885),
JW IV/17 (část 1)

Výhrůžka, JW IV/17-1

Miloš Štědroň

úvodní slovo

Leoš Janáček

Čtveřice mužských sborů (1885),
JW IV/17 (část 2)

Ó láske, JW IV/17-2

Spondeo ac polliceor!

Petr Kotík

komentář

Leoš Janáček

Čtveřice mužských sborů (1885),
JW IV/17 (část 3 a 4)

Ach vojna, vojna, JW IV/17-3
Krásné oči tvé, JW IV/17-4

Čtvero mužských sborů moravských –
výběr (1900, 1906), JW IV/28

Dež viš, JW IV/28-1
Klekánica, JW IV/28-3
Rozloučení, JW IV/28-4

Tři sbory mužské – výběr (1888), JW/19

Holubička, JW/19-2
Loučení, JW/19-1

Sbor při kladení základního kamene
Masarykovy univerzity v Brně (1928), JW IV/45

Kantor Halfar (1906), JW IV/33

Láska opravdivá (1876), JW IV/8

Programme

Leoš Janáček

Four Male Choruses (1885),
JW IV/17 (Part 1)

The Threat, JW IV/17-1

Miloš Štědroň

an introductory word

Leoš Janáček

Four Male Choruses (1885),
JW IV/17 (Part 2)

Oh Love! JW IV/17-2

Spondeo ac polliceor!

Petr Kotík

commentary

Leoš Janáček

Four Male Choruses (1885),
JW IV/17 (Part 3 and 4)

The Soldier's Lot, JW IV/17-3
Your Beautiful Eyes, JW IV/17-4

Four Male Moravian Choruses –
a selection (1900, 1906), JW IV/28

If Only You Knew, JW IV/28-1
The Evening Witch, JW IV/28-3
Parting, JW IV/28-4

Three Male Choruses – a selection (1888), JW/19

The Dove, JW/19-2
Parting, JW/19-1

Chorus for the Laying of the Foundation Stone
of Masaryk University in Brno (1928), JW IV/45

Halfar the Schoolmaster (1906), JW IV/33

True Love (1876), JW IV/8

Rok 1924 patřil v kulturním Brně především oslavám sedmdesátých narozenin Leoše Janáčka. A svým dílem chtěla přispět také mladá, v roce 1919 založená Masarykova univerzita. Proto se její Filozofická fakulta rozhodla udělit Leoši Janáčkově čestný doktorát. Nebylo to tak jednoduché, jelikož s tímto oceněním neměla univerzita zatím zkušenost. Prvním, kdo čestný doktorát obdržel, byl právě Leoš Janáček. Idea přišla poněkud opožděně, až na konci roku 1924. Teprve 13. října se nejprve profesorský sbor Filozofické fakulty rozhodl zaslat Janáčkově „blahopřejný projev“ k jeho výročí. Na schůzi profesorského sboru 12. prosince byl přednesen návrh děkana Filozofické fakulty Arne Nováka a jeho komise, aby byl udělen první doktorát právě Leoši Janáčkově, a návrh byl jednomyslně schválen. Jmenování posvětilo 30. prosince 1924 také Ministerstvo školství a národní osvěty, stejně jako akademický senát Masarykovy univerzity. A tak mohl Arne Novák Leoši Janáčkově tuto skutečnost oficiálně oznámit:

*Děkanství
filosofické fakulty Masarykovy university
v Brně (Falkensteinerova 14)*

*Slovutný Pane,
s velkou radostí dovoluujeme si Vám oznámiti, že ministers-
tvo školství a národní osvěty potvrdilo právě jednomyslné
usnesení profesorského sboru filosofické fakulty Masaryko-
vy university v Brně, abyste byl jmenován prvním čestným
doktorem filosofie na této fakultě.
Ježto považujeme propůjčení tohoto čestného doktorátu
za událost neobyčejně významnou, chováme přání, aby pro-
moce děla se způsobem slavnostním.
Račte o tom sám uvažovati a dáti nám laskavě odpověď.*

*Arne Novák,
t. č. děkan
V Brně dne 3. ledna 1925*

Slavnostní promoce proběhla 28. ledna 1925 v aule Filozofické fakulty. Byla to velká sláva, v úvodu zazněly fanfáry v provedení žáků konzervatoře, během slavnostního aktu zněly Mistrovy sbory v interpretaci mužského sboru Foerster. Na tyto šťastné chvíle ve skladatelově životě vzpomíná hospodyně v rodině Janáčkových Marie Stejskalová:

Na Vánoce ten rok jel pán zase na Hukvaldy. Když se měl po Novém roce vrátit, šla mu milostpaní k vlaku naproti. Přiběhli domů, jako by hořelo, a sháněli se po dopise, který ráno donesli z děkanství filozofické fakulty. Pán jej otevřel a celý šťastný povídá: „Tu mne zvu na děkanství. Je to tedy správně, co sem četl ve vlaku v novinách. Jako Janaček sem jel, jako doktor se vracím.“ Milostpaní, taky plná radosti, mi to potom vysvětlila. Pán jí cestou od vlaku řekl, že si koupil Lidové noviny a tam že stálo, že se chystá jeho jmenování prvním čestným doktorem filozofické fakulty Masarykovy university v Brně. Byl štěstím jak na jiném světě a my s ním. Ale z děkanství se vrátil nesvůj. Řekli mu tam, že bude mít řeč a že přitom budou nějaké obřady, a on z toho dostal trému. Promoce měla být 28. ledna 1925 a byla na ni zkouška jako na divadlo. Čím víc se to datum blížilo, tím byl pán rozčilenější. „Ja, dyby ja to měl už za sebou,“ povzdychával. Den před promoci měl takový strach, že z toho dostával srdeční kašel. Hosté se k nám scházeli, známí chodili gratulovat a vyptávat se, bylo u nás jak na pražském mostě. A pán jen oddychoval a kašlal. Milostpaní ho tedy poslala do školy, aby si tam ve své ložnici lehl, a sama ho u nás zastupovala. Pomohlo to: ráno v den promoce bylo dobře. Profesor Souček odvezl oba naše autem na děkanství. Já jsem na promoci jít nemohla, musela jsem doma všechno připravit pro hosty a gratulanty a brala jsem od listonoše telegramy — zrovna přšely. Ale milostpaní mi potom pověděla, jak to bylo v aule filozofické fakulty slavné, jak pán byl bledý a plakal, když si vzpomněl na rodiče, jak ho děkan

profesor dr. Arne Novák ve své řeči skvěle ocenil. Doma bylo po promoci shonu a slávy, až se nám všem hlava točila. Ještě za týden dávali naši večírek u Polenků, doma jsme na něj pekly cukroví a dorty, k večeru jsem to tam všecko odnesla. Pán se začal podpisovat „Dr. Phil. Leoš Janáček“, naše milostpaní byla u všech „paní doktorová“, já jsem přestala říkat „milostpane“ a „oni“ a titulovala jsem našeho pána „pane doktore“ a „vy“.

Janáček si tohoto ocenění velmi považoval a od toho památného data se podepisoval jako Dr. ph. Leoš Janáček. Mezi prvními, již 8. ledna, mu blahopřál skladatel Josef Suk, který v Brně obdržel stejnou poctu o devět let později.

A jak to vše prožíval sám Janáček? To je nejlépe patrné z dopisu Kamile Stösslové právě z 28. ledna 1925:

Milá paní Kamilo!

Za všechny telegramy třeba mi děkovat; za Váš první poděkování píši. Potěšilo mne, že Jste si v pravý čas vzpomněla. Bylo to nad pomyslení důstojné a slavnostní. V těch pláštích a talárech, toho skvělého obecenstva, té srdečnosti. V některých chvílích bylo to jako v kostele. Řeči o mne tak lichotivé, že nechci jim věřit. Ale s takovou opravdovostí byly pověděny, že věří se jim. Odpověděl jsem, jak mi rozum a srdce kázalo; tak mnohé oko se zarosilo.

Tak je po obřadu slavném. Je jen několik doktorů filozofie mezi skladateli; žijeme na světě jen asi dva. Mohu si vážit té hodnoty, a když se jí budu podpisovat, zůstaneme spolu ti staří přátelé z Luhačovic.

Bud'te zdráva!

Váš Dr. ph. Leoš Janáček

Jiří Zahrádka

The year 1924 belonged first and foremost to the celebrations of Leoš Janáček's seventieth birthday in cultural Brno. And the young Masaryk University, founded in 1919, also wanted to make a contribution, which is why its Faculty of Arts decided to award Leoš Janáček an honorary doctorate. This was no simple matter, as the university had had no experience with this kind of award before. Leoš Janáček was the first person to receive an honorary doctorate from the university. The idea came about rather belatedly at the end of 1924. It was not until 13 October that the members of the Faculty of Arts decided to send Janáček a "congratulatory speech" to mark his anniversary. A proposal by Dean of the Faculty of Arts Arne Novák and his committee to award the first honorary doctorate to Leoš Janáček was presented at the meeting of the faculty on 12 December, and this proposal was approved unanimously. The nomination was also approved by the Academic Senate of Masaryk University and received the blessing of the Ministry of Education and National Enlightenment on 30 December 1924, and so Arne Novák could officially announce this fact to Leoš Janáček:

*The Dean's Office
of the Faculty of Arts, Masaryk University
in Brno (Falkensteinerova 14)*

*Esteemed Sir,
We are delighted to inform you that the Ministry of
Education and National Enlightenment has just confirmed
the unanimous resolution of the members of the Faculty
of Arts of Masaryk University in Brno that you be
appointed the first honorary doctor of philosophy at this
faculty.
Since we consider the conferral of this honorary doctorate
to be an unusually significant event, it is our wish that the
occasion be marked in a ceremonial manner.*

Please take your time to consider this matter and kindly give us your answer.

Arne Novák,
Dean
Brno, 3 January 1925

The ceremony took place on 28 January 1925 in the Great Hall at the Faculty of Arts. It was a great celebration, opening with the sounding of a fanfare performed by the students of the conservatory. During the ceremonial act, the Maestro's choruses were performed by the male choir Foerster. Marie Stejskalová, housekeeper for the Janáček family, remembers these happy moments in the composer's life:

For Christmas that year, the gentleman had gone to Hukvaldy again. When he was to return after the New Year, the mistress went to meet his train. They came running home as if the house was on fire and looked for the letter that had come from the dean's office at the Faculty of Arts in the morning. The gentleman opened it and said with great happiness, "Here I am invited to the dean's office. So what I read in the newspaper on the train is correct. I left as Mr Janáček, and now I return as Dr Janáček". The mistress, also full of joy, then explained it to me. The gentleman had told her on the way home from the train that he had bought the newspaper Lidové Noviny, where it was written that he was about to be appointed the first honorary doctor of the Faculty of Arts of Masaryk University in Brno. He was over the moon with happiness and we with him. But he returned from the dean's office uneasy. They had told him there that he was going to give a speech and that there would be some ceremonies, and he got stage fright. The ceremony was to be on 28 January 1925, and there was to be a rehearsal for it like in the theatre.

The closer the date got, the more upset the gentleman became. "I wish it was all over it," he sighed. He was so scared the day before the ceremony that it gave him palpitations. Visitors came to the house, acquaintances came to congratulate him and ask him questions, it was like standing on Prague Bridge. And the gentleman just sighed and coughed. So the mistress sent him to the school to lie down in his bedroom, and she stood in for him at home. It helped: the morning of the ceremony everything was fine. Professor Souček drove them both to the dean's office. I couldn't go to the ceremony, because I had to get everything ready at home for the guests and the well-wishers, and I took telegrams from the postman — it happened to be raining. But the mistress then told me how glorious it was in the great hall at the Faculty of Arts, how the gentleman was pale and cried when he remembered his parents, how the dean, Professor Dr Arne Novák, showered him with praise in his speech. At home, after the ceremony, the comings and goings and the congratulations made us all dizzy. A week later they held a party for them at the restaurant U Polenků. We baked confectionery and cakes for it at home, and I took them all there towards evening. The gentleman began to sign himself "Dr. Phil. Leoš Janáček", our mistress was „the Doctor's wife“ to everyone. I stopped saying "Sir" and began calling the gentleman "Doctor".

Janáček held this honour in high regard and from that memorable date onwards signed his correspondence as Dr. ph. Leoš Janáček. One of the first to congratulate him, as early as 8 January, was the composer Josef Suk, who himself received the same honour nine years later in Brno.

And how did Janáček himself experience all this? This can be seen best from his letter to Kamila Stösslová dated 28 January 1925:

My Dear Kamila!

I have to write my thanks for all the telegrams I have received; the first I write is to thank you for yours. I was pleased that you thought of me in quick time.

It was solemn and ceremonial beyond imagination. In those cloaks and gowns, that great audience, that cordiality. At times it was like being in church. They talked about me so flatteringly that I could hardly believe it. Though with such sincerity were their words spoken that they were believed. I answered as my reason and my heart told me, so many an eye became tearful.

So, the famous ceremony is behind us. There are only a few doctors of philosophy among composers; there are, I think, only two of us alive in the world. I can respect that title, and if I sign myself beneath it, I believe we can still remain those old friends from Luhačovice.

Keep healthy!

Yours, Dr. ph. Leoš Janáček

Jiří Zahrádka

Pěvecké sdružení moravských učitelů

Historie PSMU sahá do dob Rakouska-Uherska. „Otec zakladatel“ PSMU Ferdinand Vach vybral absolventy kroměřížského pedagogického institutu, kteří se 3. července 1903 představili na svém prvním koncertě v Kroměříži. Vachovým nástupcem se roku 1936 stal prof. Jan Šoupal. Na něj navázali Antonín Tučapský a Oldřich Halma. Nový „vítr do plachet“ ale přichází s novým dirigentem Lubomírem Mátlem. Jeho umění a temperament pozvedly úroveň sboru o několik pomyslných stupňů výše. Současný umělecký vedoucí Jiří Šimáček studoval na Janáčkově konzervatoři v Ostravě hru na lesní roh, dále studoval na Pedagogické fakultě Ostravské univerzity obor sbormistrovství a hudební výchova. V roce 2007 obdržel za vynikající sbormistrovskou činnost cenu Sbormistr Junior, udělovanou Unií českých pěveckých sborů. I on respektuje to, co se od PSMU očekává, to znamená interpretovat skladby českých i světových autorů, především díla Leoše Janáčka. Janáčkovská tradice ovlivňuje dramaturgii souboru dodnes, což spolu se stylovou vytríbeností a hlasovou kulturou přispívá k pověsti PSMU jako stálice české národní kultury.

The Choral Society of Moravian Teachers

The history of the Choral Society of Moravian Teachers dates back to the times of Austria-Hungary. Ferdinand Vach, the “founding father” of the Choral Society of Moravian Teachers, selected graduates of the Kroměříž Institute of Education to perform at its first concert in Kroměříž on 3 July 1903. Vach was succeeded in 1936 by Professor Jan Šoupal, who was in turn followed by Antonín Tučapský and Oldřich Halma. A new “breath of fresh air” was, however, brought to the society by new conductor Lubomír Mátl. His artistry and temperament raised the choir to an entirely new level. Current artistic director Jiří Šimáček studied the horn at the Janáček Conservatory in Ostrava and also studied choral conducting and music education at the Faculty of Education at the University of Ostrava. He received the award “Junior Choirmaster” from the Czech Choirs Association in 2007 for his outstanding work as a choirmaster. He also has great respect for what is expected of the Choral Society of Moravian Teachers, which means interpreting compositions by Czech and international composers, and in particular the works of Leoš Janáček. The Janáček tradition influences the ensemble’s dramaturgy to this day and, along with the choir’s stylistic refinement and vocal culture, this contributes to the CSMT’s reputation as a constant fixture in Czech national culture.

Miloš Štědroň

Miloš Štědroň studoval v letech 1959–1964 na Filozofické fakultě nynější Masarykovy univerzity bohemistiku a muzikologii. V letech 1965–1972 na JAMU kompozici a hudební teorii u T. Schaefera, C. Kohoutka, M. Ištvana, J. Kapra a hlavní obor u A. Piňose. Působil v Moravském zemském muzeu. Vedl Malé divadlo hudby a poezie (zde kromě českého surrealismu vystupoval Jan Skácel, Pavel Řezníček a řada českých i zahraničních skladatelů, např. Ernst Krenek, Alois Hába, Vladimír Sommer, Anestis Logothetis a další). Od roku 1971 až dosud působí v Ústavu hudební vědy FF MU jako profesor se zaměřením na hudební analýzu, teorii a dějiny hudby 20. století a manýrismu a raného baroka. Celoživotně se věnuje dílu Leoše Janáčka jako kritický editor spolu s Leošem Faltusem. Napsal nejméně 100 studií s janáčkovskou tematikou a 2 monografie. Jako skladatel psal vokální, komorní, symfonickou, elektronickou, scénickou a sborovou tvorbu pro řadu českých i zahraničních interpretů a souborů. Je autorem řady komorních oper a muzikálů – jeho muzikál *Balada pro banditu* na slova Milana Uhdeho uvedlo na 30 českých, slovenských a polských divadel a byl zfilmován a natočen ČT. Pro „své“ domovské divadlo Husa na provázku napsal na 90 scénických hudeb, současně psal hudby pro česká a slovenská divadla, pro televizi, rozhlas a film.

Miloš Štědroň studied Bohemistics and musicology at the Faculty of Arts of what is now Masaryk University in the years 1959–1964, and then studied composition and music theory with Theodor Schaefer, Ctirad Kohoutek, Miloslav Ištvan, Jan Kapr and Alois Piňos at Janáček Academy of Performing Arts (JAMU) in the years 1965–1972. He worked at the Moravian Museum, where he led the Little Theatre of Music and Poetry (which, in addition to Czech surrealism, also featured performances by Jan Skácel, Pavel Řezníček and a number of Czech and foreign composers such as Ernst Krenek, Alois Hába, Vladimír Sommer and Anestis Logothetis). From 1971 to the present day, he has worked as a professor at the Department of Musicology at the Faculty of Arts at Masaryk University, focusing on musical analysis, the theory and history of the music of the twentieth century, and Mannerism and the early Baroque. He has devoted his entire life to the work of Leoš Janáček as a critical editor along with Leoš Faltus. He has written at least 100 studies on Janáček, as well as two monographs. As a composer, he has written vocal, chamber, symphonic, electronic, incidental and choral works for a number of Czech and foreign performers and ensembles. He has also written a number of chamber operas and musicals – his musical *A Ballad for a Bandit* to words by Milan Uhde has been performed by thirty theatres in the Czech Republic, Slovakia and Poland and has also been filmed by Czech Television. He has written around ninety pieces of incidental music for his “home” theatre Goose on a String, and has also written music for other Czech and Slovak theatres and for television, radio and film.

Petr Kotík

Od svých počátků se skladatel, dirigent a flétnista Petr Kotík orientoval na hudbu naší doby. Studoval v Praze u Františka Čecha, Vladimíra Šrámka a Jana Rychlíka; ve Vídni u Hanse Je-linka a Karla Schieskeho. V Praze založil soubory Musica viva Pragensis (1961–1964) a QUaX Ensemble (1966–1969). V USA, kde žije od roku 1969, založil S.E.M. Ensemble, který vede dosud (v roce 1992 vystoupil jako 86členný orchestr v Carnegie Hall). Od roku 1995 koncertuje Petr Kotík opět v České republice. V roce 2001 založil Ostravské centrum nové hudby, jež organizuje Institut a Festival Ostravské dny a NODO / Dny nové opery Ostrava, „Zásadní“ koncerty v pražském DOX+ a mnoho dalších projektů v Evropě i USA. Od počátku stojí Kotíkovy kompozice mimo identifikovatelný styl, jako by „nikam nepatřily“. Ze známých skladeb jsou to *Congo*, *Hudba pro 3* (skandál na Varšavské jeseni 1964), šestihodinová *Many Many Women*, čtyřhodinová *Explorations in the Geometry of Thinking*, symfonické skladby *Music in Two Movements* a *Variace pro 3 orchestry* či komorní opera *Master-Pieces* na libreto Gertrudy Stein. Petr Kotík působí střídavě v New Yorku a Ostravě; v té založil mezinárodní orchestry Ostravská banda a ONO / Ostrava New Orchestra. V roce 2022 obdržel od Foundation for Contemporary Arts v New Yorku Cenu Johna Cage.

Composer, conductor and flutist Petr Kotík has focused from the beginning on the music of our times. He studied in Prague with František Čech, Vladimír Šrámek and Jan Rychlík and in Vienna with Hanns Jelinek and Karl Schiske. He founded the ensembles *Musica viva pragensis* (1961–1964) and *QUaX Ensemble* (1966–1969) in Prague. In the USA, where he has lived since 1969, he founded *S.E.M. Ensemble*, which he still leads (it performed as an 86-member orchestra at Carnegie Hall in 1992). Since 1995, Petr Kotík has been giving concerts again in the Czech Republic. In 2001, he founded the Ostrava Centre for New Music which organises the Ostrava Days Institute and Festival and *NODO / New Opera Days Ostrava*. He gives “Essential” concerts at Prague’s *DOX+* and is engaged in a great many other projects in Europe and the USA. From the beginning, Kotík’s compositions have stood outside any identifiable style, as if they “do not belong anywhere”. His well-known compositions include *Congo*, *Music for 3* (Scandal in the Warsaw Autumn of 1964), the six-hour *Many Many Women*, the four-hour *Explorations in the Geometry of Thinking*, the symphonic compositions *Music in Two Movements* and *Variations for 3 Orchestras*, and the chamber opera *Master-Pieces* to a libretto by Gertrude Stein. Petr Kotík works alternately in New York and Ostrava, where he founded the international orchestras *Ostrava banda* and *ONO / Ostrava New Orchestra*. He received the John Cage Award from the Foundation for Contemporary Arts in New York in 2022.

Leoš Janáček

Čtveřice mužských sborů (1885),
JW IV/17 (část 1 a 2)

Výhrůžka, JW IV/17-1

Ej, pravim synku, pravim tobě,
esli ci je zle, naprav sobě.
Ja sem sobě uminila,
aby sem cě opuscila.

Milovalach cě z upřimnoscí,
podezřelach cě v něpravosci;
pomni, synku, pomni na to,
že cě Pan Bůh stresce za to.

Smutny budžěš, plakac' budžěš,
dy mne s inšim vidžěc budžěš,
jak se budžem namluvaci
a z tebe se vysmivaci.

A jak ja půjdu do kostela,
přes tve srdečko půjdzě střela;
půjdzě střela, litovani,
pro falešne milovani!

A jak ja budu u oltaře,
tam nam pan farař ruce svaže;
svaže nam jich z puhej lasky,
rozvaže nas Bůh něbesky.
Svaže nam jich z puhej lasky,
rozvaže nas Bůh něbesky!

Ó láske, JW IV/17-2

Ó láske, láske,
ty nejsi stálá,
jako voděnka mezi horama
studená, studená.

Ó láske, láske,
ty nejsi stálá,
jako voděnka mezi horama
studená, studená.

Voděnka plyne,
láska pomine,
jako lísteček na rozmarýně
zeleném, zeleném.

Voděnka plyne,
láska pomine,
jako lísteček na rozmarýně
zeleném, zeleném.

Four Male Choruses (1885), JW IV/17 (Part 1 and 2)

The threat, JW IV/17-1

Mark well, o sonny, what I now say,
if you're a bad lad, turn from that way.
I've considered my position,
leaving you is my decision.

You must have known I loved you madly,
but I suspect you acted badly.
Surely God will you admonish,
and your sinning he will punish!

You'll be sorrowful and weeping;
other company I'm keeping.
Chatter with him will be jolly,
and we'll joke about your folly.

When to church you'll see me going,
heartrending anguish you'll be showing.
You will know and rue you're wounded,
due to love so falsely founded.

Therefore the priest shall love the lighted,
our hands and lives become united.
Purest love shall then enfold us;
thus apart the Lord shall hold us!
Purest love shall then enfold us;
thus apart the Lord shall hold us!

Oh, Love, JW IV/17-2

Oh love, oh true love
never long remains
as water constant
between the mountains
cool as dew, cool as dew.

Oh love, oh true love
never long remains
as water constant
between the mountains,
cool as dew, cool as dew.

Water flows onwards
but love does not last
like rosemary leaves
whose day is soon passed
green of hue, green of hue.

Water flows onwards
but love does not last
like rosemary leaves
whose day is soon passed
green of hue, green of hue.

Spondeo ac polliceor

Text *Spondeo ac polliceor* najdete v knize *Slavnostní promoce Leoše Janáčka – čestného doktora Filosofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně*.

Spondeo ac polliceor

I have just received an academic degree I have never dreamed of.

A musician with a honorary doctorate!

It is a well-established fact that for academic aesthetics, research in the field of music is a torture!

To some, music was an art of the highest order, to Kant it was on a par with a culinary product.

When I thank the Masaryk University, its rector, His Magnificence Dr. Edward Babák, dean of the Faculty of Arts, Spectabilis Dr. Arne Novák, the esteemed graduation officer Dr. Antonín Beer, the esteemed University Senate, all the professorial staff and the Ministry of Education and National Enlightenment, I thank not so much on behalf of myself, but for honoring my lifelong work in music.

My works celebrate exuberance of rhythms.

I know that rhythmic patterns are as mobile as our consciousness; I know that *sčasovka*, the rhythmic motif, is a part of our consciousness, that to explain it is to explain our consciousness.

The more we turn into measuring machines, metronomes, the more these patterns become solidified and hardened. In music, their elimination results in an acoustically smoothed tone, in verbal metrics and strained articulation.

A creative spirit resists both.

Already L. v. Beethoven shakes off the machine, the shackles of rigid bars, in his last sonatas.

There is a dreamy harmony in my work. I know that it expresses a cluster of affects – not just tonal affects – that it comes to me like a flower in snowless frost. It emanates much more than just major or minor.

The modernism of Schrecker, Schoenberg, Debussy has exactly the same feel.

Compositional creation belongs to the same modes of thought as everyday life, as purely scientific work.

There are no miracles in art. The same joy of the book, verbal or musical.

A perfect work is like a ripe apple fallen from a tree. And a scientist cannot do without „imagination“, either.

And freedom of thought is freedom in the architecture of the work.

„My little house“ – the composition – fits the landscape: in the mountains, it has a rugged roof warmth from working in a small room – you can reach the walls and the ceiling with your hands.

And this is where I meet R. Wagner, Liszt, Berlioz and the forgotten Zola.

My notated speech melodies!

They are the gateway to the music of the universe.

I pass over the sounds of the brushes and chains in R. Strauss and Mahler – but already for Herder (18th century) all sound in the universe is music.

— — —

Time. By my relative estimation, L. v. Beethoven was able to express The Tempest, Debussy The Sea, Smetana sunrise.

Absolute time is more elemental; chords make your face blush in 1/10th of a second.

Tones can be as short as 1/1000th of a second.

We are struck by the sight of a drop of blood that smells with a slowly dying life.

And its red color when painted? We recognize the relativity of its expression very easily.

No one believes it.

And that's where I agree with W. Wundt, this is where we meet.

— — —

I like the tale of „My respects, Mr. Columbus!“

I seem to meet somebody who has already been there at every seemingly newly discovered milestone of thought.

But I did it my way, I followed my own evolution.

My dear teachers – but I always found myself on the opposite shore to the one where they stood.

Something in me rebelled, something in me swelled and it could not step aside.

I would like to thank my heritage; I remember my parents gratefully.

Now, I have said enough.

I thank everyone present – the distinguished faculty and the students, too.

Should they ever learn anything from my life, let them note that perhaps, though still learning – they need to create.

This joyous moment would never happen if it were not for our national independence. I remember our dear President, Dr. T. G. Masaryk.

And to his question, how did the Czech nation contribute to the development of music – I answer:

we spread music to all the sounds of the universe – tones have deep roots – they reach to the depths where thoughts flicker – besides the revelry of a beautiful tone, the philosophy of sound takes over.

May our republic flourish, long live its president Dr. T. G. Masaryk!

Čtveřice mužských sborů (1885), JW IV/17 (část 3 a 4)

Ach vojna, vojna, JW IV/17-3

Ach vojna, vojna, nešťasná vojna,
dyž na ňu jít musím, dyž na ňu jít musím.
Sama královna do Moravy psala,
do Moravy psala, aby Janoška do vojny dostala,
do vojny dostala, do vojny dostala.

U bílej vody Janošek stojí,
hlavěnka ho bolí.
Janíčku nestoj, koníčky nastroj,
pojedeš do vojny.

Já nepojedu, hlavěnka mě bolí.
Moja hlavěnka všecka porubaná,
moja galánka všecka uplakaná,
všecka uplakaná.

Ach vojna, vojna, nešťasná vojna,
dyž na ňu jít musím, dyž na ňu jít musím.
Mám hezké děvče, opustit je musím,
mám hezké děvče, opustit je musím.

Krásné oči tvé, JW IV/17-4

Hrom v dáli sténá,
blesk se míhá s bleskem,
jak myšlenek rej v hlavě zmiťané.
A dumná oblaka se rozplakala,
jak mladé oči z lásky tajené.

A s tím se pojí děsné větrů lkání,
hněv živlů soptí v divém rozpoutání.
Mně vlídně, tiše, kynou vábivé
dvě holubice míru, krásné oči Tvé.

A v boji živlů přemýšlím,
zda jednou nad rovem mým
kdo slzu vyroní!
Až cherub smrti na čelo mě zlíbá
a chorál žití mého dozvoní.

Tu v dáli snivou, v moře vzpomínání
se duch můj vnoří v teskném zadumání,
vstříc usmívají se mi zářivé
dvě čisté hvězdy, krásné oči Tvé!

Four Male Choruses (1885), JW IV/17 (Part 3 and 4)

The Soldier's Lot, JW IV/17-3

Oh army, army, that wretched army,
into which they draft me, into which they draft me.
Our empress called me wrote with her own hand,
sent it to Moravia, my Moravian homeland.
Into her army she has ordered Johnny
she has ordered Johnny, she has ordered Johnny.

By foaming waters Johnny stands waiting,
his poor head is aching.
Don't stand there Johnny, saddle the horses,
you must join the army.

No, I shall not ride, how my head is aching.
Painful the feeling under which I'm reeling.
My lass is weeping
and her heart is breaking, and her heart is breaking.

Oh army, army, that wretched army,
into which they draft me, into which they draft me!
My girl's a beauty, how I hate my duty,
my girl's a beauty, how I hate my duty.

Your Beautiful Eyes, JW IV/17-4

The thunder rumbles,
lighting lights the heavens,
thoughts whirl through my head, peace of my has fled.
The dark clouds lour above, they shed their teardrops
like youthful eyes pledging secret love.

When wind unleashes savage roar and thunder,
tempestuous raging sleeves the skies asunder.
Two doves of peace sign in a friendly way,
recall to me the beauty that your eyes display.

While e'er the tempest's at its height,
I wonder who's tears will shed
in sorrow when I'm dead.
At last death's angel will descend to kiss me,
and instantly my hymn will silent be.

My troubled spirit long will brood and ponder,
and only cease when filled with sudden wonder.
A shining smiling vision will then arise,
two brilliant stars, your lovely sparkling eyes.

Čtvero mužských sborů moravských – výběr (1900, 1906), JW IV/28

Dež viš, JW IV/28-1

Dež viš, že rač tě vidivám
než zlató hvězdičko,
máš na mrskut mně malovat
červený vajíčko!

Dež viš, že bech tě všecko dal
a sebe néjrači,
máš na večír mně skovávat
pusenko néslači!

A dež viš, že tě rači mám
než širošíre svět,
máš říct, kde jož
mám pro tebe
jak pro nevěsto jet!

Klekánica, JW IV/28-3

Radile ste: Nechoď na ves,
dež se od hor stmívá,
chetla be tě, děvečko má,
klekanica divá!

A já šla a čekala sem,
ešle na mně skoči,
a on mně tam švarné senek
chetil do nároči.

Matičko má,
tenkrát bela vaše rada vadná,
takovéto klekanice
neleknem se žádná.

Rozloučení, JW IV/28-4

Zhůru cesta, dolů, druhá,
rozlučme se spolu milá.
Těžké naše rozloučení,
když jsme spolu naučení.

Vrať mně, milá,
co je mého,
já ti vrátím,
co je tvého!

Vrať mně, milá, prsténeček,
já ti vrátím tvůj šáteček.
Prsténeček zlaté očko,
s Pánem Bohem, má děvečko.

If Only You Knew, JW IV/28-1

If only you knew, I'd rather gaze at you
than at a golden star
if only you knew,
I'd give you ev'rything!

So if we play like sweethearts do,
you'll surely love me too.
In the evening we will kiss,
save me your sweetest kiss.

And if you know that I love you
much more than all the world,
you're right, when I ask marry me,
I come to marry you!

The Evening Witch, JW IV/28-3

I have been advised: don't go to the village
when the sun sets behind the mountains.
She will grab you, little girl,
the wild evening witch!

And I went and waited, wondering,
will she try to grab me?
And instead – there he was, a fine young lad.
He grabbed me in his arms.

Dear mother
your advice was wrong,
such evening witch
will never scare me.

Parting, JW IV/28-4

I go this way, you go that way,
let us say goodbye now, dearest.
Parting like this is not easy,
since we've been so long together.

Let's give back the things we treasure,
things by which our love we measure.
Give back! My dearest, give back!

Give me, dear, my golden ring
and I'll give you your scarf so silky.
Ring set with a precious ruby,
we must say farewell my dearest.

Tři sbory mužské – výběr (1888), JW/19

Holubička, JW/19–2

Holubička šedá holoubka si hledá, volajíc,
umdlela jí křídla, však ho nezahledla nikdy víc,
ó, nikdy víc.

K moři zakroužila v hoři na stokrát, na stokrát:
„Ozvi se jen jednou, máš-li sirou, bědnou,
ozvi se jen jednou, máš-li sirou, bědnou ještě rád,
ó, ještě rád!“

Holubička opuštěná sténá v dol i výš, v dol i výš:
„Což ty pro mou lásku nemáš ani hlásku,
což ty pro mou lásku nemáš ani hlásku z duše již,
ó, z duše již?“

On slyší lkání měl by slitování,
ale zkrvácený k zemi spotácený oněměl,
zkrvácený oněměl.

Loučení, JW/19–1

Když mne necháš pro svět, moje potěšení,
dej mi na památku jedno políbení.

Dej mi ještě k tomu, co mé srdce zvolí,
všecko co tě rmoutí, všecko co tě bolí.

Co ti jako lítost na srdéčko sahá.
Dej ti pán Bůh štěstí, ty má duše drahá!

Three Male Choruses – a selection (1888), JW/19

The Dove, JW/19–2

For her mate the gary dove searches, and her cries echo there,
weary-winged she's questing vainly, never resting,
near and far off, far and near.

Circles, circles round the mountains endlessly, endlessly.
“If you love your grey dove, then I would beseech you,
if you love your grey dove, then I would beseech you,
speak to me, oh, speak to me.”

Thought forsaken, still she tries to waken her lost mate,
her lost mate:

“Can you not respond to my deep love for you, dear?
Can you not respond to my deep love for you, dear?
Must I wait, oh, must I wait?”

At last her loved one heard her
and attempted to reply, yeah, tempted,
but with blood bespattered to the ground
he flattered silently, silently.

Parting, JW/19–1

Should you think to leave me, you my only pleasure,
give me for remembrance one sweet kiss to treasure.

Still I crave for bounty: Let my heart relieve you,
let relieve those things that grieve you, things that pain you.

And those cruel pangs which to your heart bring sadness.
How I pray, my sweetheart, God may grant you, sweetheart, joy!

Sbor při kladení základního kamene Masarykovy Univerzity v Brně (1928), JW IV/45

Moudrosti chrám,
když lidská ruka staví,
ze srdce tryskni,
k nebi víry vzdech.
V posvátném ohni
pouta temnot taví
duch lidský vznesen
v Božích oblastech.

V pochybách bouří,
jimiž duch se mate,
stůj věčné pravdy
pevný oltáři.
Úzkostí lidských
útočiště svaté,
nad nížin zmatky
štítem zazáří!

Uč lid svůj lásce:
pokorný, tichý,
volnost darů
popřáváje všem,
by tkal své dílo,
plané střeh' se pýchy,
moudrosti otců
věrným dědicem.

Jak sémě plodné
v tichou otců zemi
úhelný kámen
klesej v základy,
požehnán láskou,
vírou, nadějemi,
nes lidu k dobru
ducha poklady.

Jak sémě plodné
v tichou otců zemi
úhelný kámen, klesej!

Chorus for the Laying of the Foundation Stone of Masaryk University in Brno (1928), JW IV/45

Temple of wisdom,
human hands have made it
straight from the heart springing,
it rises up to heav'n.
Holy fire banish darkness,
melt the bonds of darkness.
Lead our souls,
to the realms of God.

Through clouds of doubt
stand for the truth,
we must be steadfast.
The eternal altar
anxious humanity's refuge,
shelter of the holy
over our lowly state a blazing shield!

Teach us to love thus:
humbly and silently,
give us the freedom,
give it to us all.
To fashion your work,
free from any pride,
the wisdom of fathers
truly handed down.

Just like the good seed
planted in the earth
now lay the great founding stone,
hallowed by love,
by all our faith and our hopes;
bring to fruition,
treasure of our souls.

Just like the good seed
in the still earth
lay the foundation stone here,
let the stone be set down!

Kantor Halfar (1906), JW IV/33

Kantor Halfar byl hoch dobrý,
byl hoch tichý, byl hoch hezký.
Ale měl on, měl on chybu,
i v Těšíně mluvil česky
před okresním inspektorem!

A když tak se kantor spustí,
víš, jsou hříchy v katechismu,
co se nikdy neodpustí!

Léta plynou, vlasy řídnou
jako listí před jesení!
Halfar pořád za mládence!
Pro Halfara místo není!

V krčmě zní jen skočná hudba.
Právě v kapli dalo slovo!
Co by mělo deset roků
čekat děvče Halfarovo?

Přišli páni: „Škola polská!“
Ale vzpurný Halfar učí,
jak mu káže zákon boží!

Tich po mezích chodí kantor
bez úsměvu, bez myšlenky,
sám za stolem v krčmě sedí,
hledí k zemi, hledí sklenky!

V horký večer, na klekání,
když se jednou ve vsi zvoní,
vrazí děvče v černou jizbu:
Kantor visí na jabloni!

Bez modlitby, bez slzy ho,
jak při hříšné duši jisto,
v roh hřbitova zakopali,
a tak dostal Halfar místo!

Halfar the Schoolmaster (1906), JW IV/33

Teacher Halfar was a good man,
calm and gentle, young and handsome,
but he had, he had one failing,
in Těšín he spoke his own tongue,
right in front of the inspector!

Czech when spoken by a teacher,
that's a fundamental error,
which can never be forgiven,

Years passed by, his hair grew thinner,
blown away like leaves in autumn!
Halfar only as an assistant!
For poor Halfar there was nothing!

In the chapel she got married!
In the pub there's music playing.
After all for just how long
should Halfar's girl keep waiting for him?

Then an order: "Only Polish!"
But the stubborn Halfar teaches
only what is God's commandment!

Silently through the fields he wanders,
without smiling, without thinking,
in the pub he sits just staring
into his glass, into his glass!

Then one evening as the dusk fell,
with the tolling of the church bell,
in rushed a girl through the darkness.
Halfar's hanging from the old tree!

Without prayers and without tears
they dug the grave that suits a sinner.
In a corner of the graveyard
Halfar finds this final posing!

Láska opravdivá (1876), JW IV/8

Miluješ-li mňa,
ešte ja teba viac,
že ja neviem, šuhaj,
ani vypovedať.
Znáš, že pravá láska
v ustech neprebývá,
v tichom srdci bydlí
láska opravdivá.

True Love (1876), JW IV/8

Although you love me,
I love you far more dear,
words, my lad, I seek in vain that may make this clear.
Words, you know, can't reveal
how I feel towards you,
deep within a tranquil heart lies
love that is true,
deep within a tranquil heart lies love that is true.

